

Herinneringen aan J.W. Grisnigt

“een bijzondere meester”

Met een persoonlijke bijdrage van Majo Engbersen-Grisnigt

J.W. (Johannes Wilhelmus) Grisnigt 1907-1997
Hoofdonderwijzer, schrijver en godsdienstleraar

1941

- 1: Levensloop (p. 2)
- 2: Herinneringen aan mijn vader, opgetekend door Majo Engbersen-Grisnigt (p. 3)
- 3: 75 jaar Christelijk Onderwijs Krimpen aan de Lek (p. 9)
- 4: Boekenlijst (p. 13)
- 5: Illustraties M.C.A. Meischke (p. 16)
- 6: Recensies (p. 21)
- 7: Foto's (p. 23)
- 8: Radiolezingen (p. 25)
- 9: Knipsels (p. 26)

1: Levensloop.

1907	Geboren 09-05-1907 in Delft
1927	Opleiding onderwijzer en hoofdonderwijzer Wilhelminaschool Delft
1936-1949	Hoofd School met den Bijbel in Krimpen aan de Lek. Zie "75 jaar Christelijk Onderwijs in Krimpen aan de Lek"
1937	Gehuwd 29-09-1937 met Catharina Verboon (12-07-1907 - 16-09-1989)
1938?-1978?	Erevoorzitter Soli Deo Gloria
1946-1949	Nijverheids avondschoon in Krimpen aan de Lek
1947-....	Radiolezingen, ook met optredens van Meisjeskoor Soli Deo Gloria o.l.v. Wim Koen. Preken
1949-1972	Hoofd Dr. J. Th. De Visserschool Rotterdam
1997	Overleden 21-04-1997 in Rotterdam (89 jaar oud)

2: Herinneringen aan mijn vader, opgetekend door Majo Engbersen-Grisnigt.

Herinneringen aan mijn vader zijn ook herinneringen aan mijn moeder, de herinneringen aan die twee laten zich niet van elkaar loskoppelen.

Graag wil ik beginnen met wat mijn ouders aan hun kinderen vertelden over hun tijd in Krimpen aan de Lek. Daarbij werd altijd duidelijk, dat ze er graag hadden gewoond en met dankbaarheid terugdachten aan de bewoners. De band met Krimpen aan de Lek is gebleven, vaak keerden ze er naar terug om mensen te bezoeken en vader kwam er ook wel om te preken.

Waar ze steeds weer over begonnen te vertellen, waren de gebeurtenissen uit de oorlog. De hongerwinter moet sporen hebben achtergelaten in hun ziel. Zo eiste moeder altijd, dat we als kinderen, altijd ons bord moesten leeg eten, dan sprak ze de woorden: "In de oorlog hebben de mensen honger geleden".

Het moet in de oorlog vaak moeilijk zijn geweest om aan eten te komen. Hoe kom je bijvoorbeeld aan voldoende melk en boter? Moeder had een spinnewiel, daar heeft ze vele uren aan gezeten, trappend en spinnend. De wol kreeg ze van de boeren en in ruil voor de gesponnen wol gaven ze haar melk. Van die melk werd met een kleine karn ook boter gemaakt, maar dat mocht natuurlijk allemaal niet. De karn werd daarom verstopt in vader zijn lievelingsmeubel: het huisorgel! Voorkomen moest worden, dat het bij een huiszoeking door de Duitsers gevonden zou worden.

Die huiszoeking is er nooit geweest, maar wel zijn de Duitsers op een dag de radio komen ophalen. Nederlanders mochten niet meer luisteren naar Radio Oranje, waar koningin Wilhelmina vanuit Londen geregeld haar volk toesprak. Moeder vond het maar niets, dat die radio werd afgepakt, die Duitsers mochten de radio niet zomaar in handen krijgen. Ze heeft dat apparaat toen maar van de trap gegooid, zogenaamd per abuis.

Soms waren er razzia's in het dorp, dan kreeg vader een seintje en kroop door een luik in de slaapkamer naar een kruipkelder. Daar was het vochtig en nat, om het leed wat te verzachten waren er planken gelegd. Hij heeft er vele angstige uren doorgebracht. Maar, het kan ook zijn dat een oorlog iets positiefs bewerkt. Zo namen mijn ouders in november 1944 grootmoeder Grisnigt, de moeder van mijn vader in huis. Het was niet langer verantwoord om grootmoeder als weduwe alleen in Leiden te laten wonen. Zij was een heel fijne grootmoeder, die tot aan haar dood in 1954 een zegen voor het gezin is geweest.

Hoe mijn vader als onderwijzer zijn beroep in Krimpen heeft uitgeoefend? Dat weet ik niet goed, want toen ik nog maar 9 maanden was, verhuisde het gezinnetje Gris naar Rotterdam. Opmerkelijk vind ik wel, dat in het boekje "Het geheime hol", daarvan iets duidelijk wordt. Dit jaar heb ik het nog eens grondig doorgelezen. Is die hoofdpersoon, dat schoolhoofd niet mijn vader? En die schoolkinderen, heeft hij die zo niet beleefd? Mogelijk wel.

Dat geheime hol moet trouwens in Krimpen aan de Lek zijn geweest. En daar komt dan weer de oorlog om de hoek kijken, want in dat hol werd in de winter, door de boer een varkentje gehouden. Clandestien natuurlijk.

Mijn herinneringen aan vader begonnen in de 1950er jaren. Het eerste wat erg in mijn geheugen blijft gegrift, is het verkeersongeval. Op de fiets werd vader aangereden door een auto, vlakbij huis. De schrik was groot, vader had zijn knie gebroken en had veel pijn. Zelf vind ik dat hij heel dapper met zijn letsel is omgegaan. Zijn been ging van onder tot boven in het gips. Hij klaagde nooit. Buiten zat hij wel in een rolstoel, ook tijdens de vakantie in Kijkduin. Vader heeft een jaar niet kunnen werken. Van dat jaar heeft moeder vaak gezegd, dat het beste uit haar huwelijk is geweest. Ja, in dat jaar had vader veel tijd voor vrouw en kinderen. Behalve in dat jaar heb ik hem gekend als een man die veel hooi op zijn vork nam. Daar koos hij zelf voor. Hij was heel veel weg en dan merkte je op school wel dat de meeste kinderen in de klas een vader hadden die meer thuis was.

In 1989 durfde ik hem pas de volgende woorden te zeggen: "U was vroeger wel erg veel weg". Zijn antwoord was: "Ja, maar moeder kon mij goed vervangen". We hebben het er verder niet meer over gehad.

Veel weg betekende, dat vader vooral in de weekenden vaak afwezig was, uit preken. In zijn Krimpense tijd had hij het diploma voor godsdienstleraar gehaald. Daarmee mocht hij uit preken gaan. Zijn eerste preek moet hij in Krimpen hebben gehouden, zijn laatste ook en wel heel bewust in Krimpen.

Ik zie vader op die zaterdagmiddagen, in het begin van de 1950er jaren, nog gaan. Gekleed zoals het hoorde: zwart jasje, zwart gestreepte broek, zwart vestje (driedelig kostuum dus), wit overhemd, zwarte das, zwarte glimmend gepoetste schoenen, zwarte sokken (door mijn grootmoeder Verboon gebreid) en in zijn zak zaten de witte preekzakdoeken. Pas op maandagavond, zag je hem dan weer terug. Op zondag mocht niet gereisd worden. Zo kon hij niet eerder dan op maandagochtend vertrekken van de plaats waar hij gepreekt had. Dat betekende niet op tijd voor de klas staan! Mijn moeder ging dan op maandagmorgen voor zijn klas staan, zij had haar diploma voor onderwijzeres, dus kon dat. In de loop van de ochtend nam vader het van haar over, in zijn zwarte pak. Een pak, waar hij een hekel aan had, want hij had een hekel aan de kleur zwart.

Met Kerst en met Pasen was vader ook vaak weg, moeder heeft nooit geklaagd, ze heeft altijd geprobeerd om van die dagen iets gezelligs te maken. Soms ging zij met ons in Vlaardingse logeren, in het huis waar haar moeder en zus woonden.

Nu ik dit schrijf, rolt er een traan over mijn wang.

Terzijde nog dit: vader preekte ook veel op de eilanden ten zuiden van Rotterdam. Daar waarin 1953 de watersnood ramp is geweest. Hij hoorde er de verhalen van de mensen die de ramp hadden beleefd, en hadden overleefd. In het boekje: "Moeders grote dochter", heeft hij twee van die verhalen met elkaar gecombineerd. Het werd het boekje, dat het meeste is herdrukt. Een exemplaar bevindt zich o.a. in het Watersnoodmuseum in Ouwkerk op Schouwen-Duiveland.

In 1956 veranderde er iets in het gezin. Moeder haalde haar rijbewijs, ze was toen 48 jaar, bijna 49. (Vader durfde zijn rijbewijs niet te halen, hij zou wel rijlessen hebben genomen, maar was door het verkeersongeval te bang geworden om door te gaan. Althans, zo legde hij dat uit.)

De auto kwam in het gezin, een Engelse auto, best wel een flink ding.

Ja, die auto, die auto.

Moeder heeft haar hele leven graag autogereden. Daar heeft vader geluk mee gehad. Zo reed ze hem geregeld naar de plaatsen waar hij moest preken. Heel vaak ben ik mee geweest. Heel leuk, het was overal wel een beetje anders en het ritje in de auto was ook nog leuk. In de auto nam vader nog even de tijd om de preek door te nemen. Sommige preken hield hij meerdere keren, zo ook de preek over Lidia de purperverkoopster. Dat was mooi, want daar hadden ze op school, tijdens de Bijbelse geschiedenisles, nooit over gehad. Wat ik me nog heel, heel goed herinner, was de avond dat hij in Krimpen aan de Lek preekte. Op de galerij moesten jongelui hebben gezeten, die gezellig met elkaar zaten te praten. Voor vader werd dat te rumoerig. Plotseling, en voor mij totaal onverwacht, onderbrak hij de preek en begon met extra stemverheffing de jeugd te vermanen, ze hadden zich maar rustig te houden. Ja, op zo'n moment kwam de hoofdonderwijzer bij hem naar boven. In ieder geval heeft het geholpen, het bleef de rest van de dienst muisstil op de galerij.

Altijd was hij vol lof, dat de kerkgangers in Krimpen aan de Lek zo goed zongen.

Die auto zorgde er ook voor, dat vader in de zomer niet meer alleen een paar weken op vakantie ging. Hij was op zijn minst gezegd een zeer reislustig man, die van zichzelf zei, dat hij in het voorjaar onrustig werd en wilde reizen en trekken. Die reizen waren ook echt ver. Wat te denken van zijn reis door Zweden, met de trein tot naar Narvik in Noorwegen. Tegenwoordig niets bijzonders om naar het hoge noorden in Scandinavië te reizen. Toen was dat anders, die reis moest grondig worden voorbereid. Vader kreeg het advies om naar de consul van Zweden in Rotterdam te gaan.

De consul heeft het een en ander met hem besproken, gaf ook de raad om lid te worden van een jeugdhierberg-vereniging, want Zweden was een duur land en in een jeugdhierberg kon je voor betrekkelijk weinig geld goed overnachten. Moeder met de kinderen hebben vader, die voor het eerst een rugzak droeg, bij de trein uitgezwaaid. Onvergetelijk.

Tijdens die buitenlandse reizen werd thuis gehoopt op een levensteken, een ansichtkaart die dan wel eerder aan moest komen dan pa zelf. Meer contact was in die jaren eigenlijk niet mogelijk, wat een verschil met tegenwoordig. Heeft u vandaag met uw mobieltje al een berichtje naar een dierbare van u gestuurd? Toentertijd had geen mens kunnen vermoeden, dat er ooit een internettijdperk zou komen.

Wat deed vader met al die indrukken die hij tijdens zijn reizen opdeed? Nu komt waar u als lezer(es) misschien nog nooit van hebt gehoord. Vader kocht tijdens de reis veel ansichtkaarten, die waren allemaal zwart-wit. Thuis ging dat op volgorde en werd in een winkel op een "strook" gezet. Een soort filmstrook transparant, met een projector kon je de afbeeldingen/foto's dan stuk voor stuk op een wit scherm projecteren. Met projector en strook ging vader de boer op, dat wil zeggen lezingen houden. De aanvragen kwamen veelal van christelijke verenigingen. Weet wel, dat er in die jaren nog geen televisie was. Er was een reis bij die hij de volgende titel meegaf: "Waar Calvijn woonde en werkte". Daar was veel belangstelling voor. Vader was er onder ander voor naar Straatsburg gegaan (waar hij zijn hotel met moeite weer terug wist vinden, alsmar rondlopen door die stad). Natuurlijk naar Genève, daar werd het monument (een lange muur) ter herinnering aan de reformatie bezocht. Calvijn neemt daar een prominente plaats in. Mogelijk heeft Calvijn dit zelf nooit zo gewild, daar was het de man niet naar.

Zoals gezegd, ging vader gelukkig niet meer alleen op vakantie, vrouw en kinderen mochten mee. Het waren bijzondere vakanties, heel fijn om dat als kind te hebben beleefd. Thuis werd de reis door vader minutieus voorbereid. Dat hield in, dat de reis van dag tot dag werd vastgelegd, wanneer en waar wat bezichtigd moest worden. Ook de route die moeder achter het stuur moest afleggen werd uitgestippeld. Er werd veel chocolade in een blikken trommel meegenomen. Op 9 mei was vader jarig, menigeen vroeg wat hij voor zijn verjaardag wilde hebben, steevast zei hij dan: "Pure chocolade". Zodoende kwam er heel wat van dat lekkers binnen en alles werd opgespaard voor die grote reis. Wat heb ik me verwend gevoeld. In de eerste jaren gingen er ook luchtbedden mee, voor het geval er geen overnachting in een hotelletje kon worden gevonden. Ook gingen er lakens en dekens mee, slaapzakken waren mogelijk nog niet te koop. Het bleek een prima idee, zodoende hebben we ook in boerenschuren overnacht en zelfs op een zolder tussen oude afgedankte schilderijen met heiligen erop. Zelfs vader vond het wel leuk. En hij pompte altijd met veel trapkracht en plezier de bedden op.

Tja, nu volgt er een wonderlijk iets. In die jaren moest er in Duitsland veel betaald worden voor koffie en tabak. Dat wisten mijn ouders, zo kocht moeder koffie "van de beste kwaliteit", zoals ze zei. Vader kocht uitstekende sigaren en sigaretten. Die producten werden zo diep mogelijk in de auto weggestopt. Mijn zussen en ik werden daar over geïnformeerd, er werd wel duidelijk bijgezegd, dat we bij de grens niets mochten laten merken. Daar zou worden gevraagd of er wat "zu verzollen" was. Wij, de kinderen, hadden dan te zwijgen. Eerlijk gezegd, ik vond het eng. Waren mijn ouders ondeugend, mocht dat wel? Bij die grens werd altijd naar de paspoorten gevraagd, vader en moeder waren totaal niet nerveus en antwoordden op de verwachte vraag, heel duidelijk en vriendelijk met: "Nein". We mochten vervolgens altijd ongehinderd doorrijden. Minstens twee jaar hebben ze dat gedaan. Daarna ging er beduidend minder mee. Als kind bleef ik het een beetje griezelig vinden en het heeft ertoe geleid, dat ik mijn hele leven geen waren over een grens heb gesmokkeld.

Tijdens de reis werd met de koffie en tabak een ruilhandeltje bedreven. Dat ging als volgt: 's avonds moest er naar een eenvoudige plaats voor overnachting worden gezocht. (Op die trektochten werd meestal elke nacht ergens anders geslapen.) Vaak werd het een "Gasthaus". Vader en moeder gingen eerst naar binnen, de kinderen bleven wachtend in de auto achter. Meestal kwamen mijn ouders al gauw met goed bericht naar buiten. "De koffie moet nog even worden gekeurd", sprak moeder vaak, want daar binnen wenste men altijd:

“Reiner Bohnenkaffee”. Altijd werd die goed gekeurd. Over de hoeveelheid was onderhandeld en zodoende kon er voor een gereduceerd bedrag worden overnacht. Voor mij als kind gebeurde er nog meer wonderlijks op reis. In Nederland werden er geen Rooms-katholieke kerken bezocht, op reis was dat anders, zo moest de kathedraal te Keulen worden bezichtigd. Dat was op een mooie zomerdag, mijn zussen en ik droegen korte broeken. Bij de ingang werden we door een geestelijke tegengehouden, hij keurde het af, dat zes blote meisjesbenen naar binnen zouden stappen. Pa werd kwaad, heel kwaad, ging met een autoritaire houding voor de man staan en sprak hem opgewonden toe. Wat hij precies heeft gezegd weet ik niet meer, in ieder geval kreeg pa zijn zin en het hele gezin mocht naar binnen.

Bij een andere Rooms-katholieke kerk liep het totaal anders af. We moesten plotseling in Limburg an der Lahn overnachten. Vlakbij op de “Autobahn” had de oude Engelse auto motorpech gekregen, dat was op een zaterdag. De garagehouder, die een onderdeel moest vervangen, kreeg niet voor maandag een nieuw onderdeel. Er zal op zondag in Limburg an der Lahn geen protestante dienst zijn geweest, dus moest er in die stad maar een andere kerk worden bezocht. Het werd de grootste kerk van de stad. Een machtig bouwwerk. Waar vader geen rekening mee had gehouden, was dat er misschien nog een hoogmis aan de gang was. Toen bij de ingang een deur openging, kwam ons een dikke walm tegemoet met een geur, die ik nog niet kende. Maar vader wist direct wat er aan de hand was. “Wierook”, riep hij verbolgen, we moesten van hem onmiddellijk en snel de kerk verlaten. We zijn er nooit meer teruggekeerd en er werd nooit meer over gesproken. Maar als kind dacht ik wel: “Waarom kreeg Jezus dan van de drie koningen wierook cadeau? Was dat wel goed?” Die vraag durfde ik niet vader niet te stellen.

Over die reizen valt nog veel en veel meer te verhalen, maar het eind is dan zoek. Eén toestand moet ik nog wel even kwijt. Op een terugreis, van een verblijf in Oostenrijk, moest moeder van vader over de Arlbergpass rijden, de tunnel was er nog niet. Er was best wel een makkelijker terugweg mogelijk geweest, maar moeder deed meestal gedwee, wat vader van haar verlangde. We reden in dat jaar in andere auto, een opvolger van de eerste auto, maar wel weer een oude Engelse wagen. Moeder werd het op de Arlbergpass niet teveel, maar voor de auto werd het wel teveel. Na vele kilometers klimmen, ging de motor koken en moest aan de kant worden gezet. We waren niet de enigen, er stonden nog meer auto’s, allemaal braaf op een rij. De auto moest afkoelen en het water worden bijgevuld. Het zal in de 1980er jaren zijn geweest, dat ik zelf die route ook wel eens achter het stuur wilde rijden. En daar op die weg, vol bochten en flinke stijging, heb ik moeder voor haar moed bewonderd. Behalve de belevenissen hebben de buitenlandse reizen later hun nut bewezen, je leert er veel van en vader bracht ons grondig het kaartlezen bij, iets wat ik nog steeds graag doe.

Bleef de reislust aanhouden? Ja, tot lang na de pensionering. In de winter gingen mijn ouders een paar weken naar een land aan de Middellandse Zee. Vader bepaalde waar naartoe, moeder vond het lange tijd wel goed en ook interessant. De reis ging altijd naar een ander land, nooit naar dezelfde plek, steeds moesten er nieuwe indrukken worden opgedaan. Thuis begon vader direct met het maken van een plakboek, de dia’s werden gesorteerd en er werden lezingen gehouden. Dan kreeg je bijvoorbeeld te horen: “Ik heb weer een lezing voor bejaarden gehouden”. Daarop heb ik een keer met de volgende woorden gereageerd: “U bent toch zelf ook bejaard? Dan is dat een lezing van een bejaarde voor bejaarden geweest!” Vader schudde het hoofd van “nee”, hij voelde zich niet bejaard. De dag kwam, dat moeder er geen zin meer in had, met als argument: “Ik wil zijn koffer niet meer dragen”. Dat moest zij altijd doen, want vader zei nog altijd last te hebben van de knie, die hij ruim vijf en twintig jaar daarvoor, gebroken had. Het moet een smoes van moeder zijn geweest, want ik had zelf al een koffer met wieltjes.

Het is een raadsel gebleven waarom mijn ouders nooit naar Israël zijn gereisd. De Heilige Schrift was heilig voor vader en toch wilde hij per se niet dat land bereizen.

Tijdens de voorbereiding van het optekenen van mijn herinneringen kreeg ik de vraag of ik nog wat wist van de radiolessen, die vader geschreven had en van de kinderprogramma's, die door de NCRV op woensdagmiddagen werden uitgezonden.

Dat is bar weinig. Mijn zussen en ik gingen niet naar de school in Rotterdam, waar vader hoofd van was, dat was te ver weg. We mochten naar de christelijke kleuter- en lagere school vlakbij in de wijk. Daar deden ze niet aan radiolessen.

Voor de aardigheid heeft een onderwijzer dit één keer gedaan. Het ging over Pieter Caland, het brein achter de Nieuwe Waterweg.

Voor de uitzendingen op woensdagmiddag ging ik naar mijn vriendinnetje aan de overkant. In de winter zaten we ieder aan een zijkant van de kolenkachel, met onze voetjes heerlijk warm op die kachel. Haar moeder lag boven een middagdutje doen. Uit de radio klonk op al die middagen hetzelfde liedje, dat zongen we mee. Bij de zin: "Kind ook jij, zingt daarbij tot des Heeren lof en prijs". In plaats van het woord "zingt" zongen wij lachend het woord "stinkt". Niemand kon ons immers horen.

Op een middag vroeg de moeder van mijn vriendin, of mijn vader Jan heette. "Ja", zei ik. Je vader kun je vanmiddag in het kinderprogramma horen. Daarna ging ze naar haar slaapkamer. Het was verwarrend, dat wist ik niet, dat had voorheen niemand mij gezegd. Vaders stem klonk even later door de radio, maar die stem klonk heel anders dan thuis. Hoe vaak had ik naar hem geluisterd zonder het te weten. Thuis durfde ik er niet naar te vragen. Vader zat soms graag op zijn praatstoel en dan werd het gezellig. Zo had hij voor het kinderprogramma in Hilversum auditie moeten doen. Na afloop werd hem gezegd: "Ga eerst maar eens naar een logopediste en kom dan maar weer terug". Vader kon de letters "o" en "r" niet goed uitspreken. Naar een logopediste is hij gegaan en met een goed resultaat, bij de tweede auditie werd hij aangenomen.

Dat moeder het af en toe teveel moet zijn geweest is, werd me later duidelijk en dat heeft voor mij zijn voordelen gehad. Ze stuurde mij al jong naar typeles, daar moest ik met tien vingers leren typen. Toen vond ik het afschuwelijk, wilde nooit een typediploma halen. Moeder had gezegd, dat ik later van die lessen veel voordeel zou hebben. Waarom zei ze dat? Waarschijnlijk, omdat ze alle manuscripten van vader moest uittypen. Vader had die met de hand geschreven. Ach, ik kan me nog goed herinneren, dat ze daar aan een tafel zat te typen, links naast haar het manuscript, haar twee wijsvingers gingen in hoog tempo over de toetsen en de letters ratelden tegen het papier. Grootmoeder lag boven in bed haar middagdutje te doen en ik verveelde mij, als ik begon te jengelen, mocht ik even bij moeder op schoot en wees zij mij de toetsen aan, daar moest hard op worden gedrukt.

Na het uittypen van al die manuscripten, werd de mooie, grote typemachine niet meer gebruikt. Ik weet niet waar die gebleven is.

Toen ik 18 jaar werd, wilde moeder, dat ik autorijlessen zou nemen. Ik weet nog wat ze zei: "Je vader moet vaak ergens naartoe worden gereden, het is goed wanneer je het af en toe van me overneemt". Nadat het rijbewijs was gehaald, heb ik vader ontzettend vaak op avonden naar lezingen en vergaderingen gereden. Om terug te komen, had hij geen auto nodig, dan ging hij met de tram! Toen moeder was overleden liet hij geregeld een taxi komen.

In het artikel over vader op de website van de Historische Vereniging Crempene zijn in de boekenlijst ook foto's van de boekomslagen opgenomen. Daar heb ik goed naar gekeken. De eerste boekjes, die vader schreef, waren jongensboeken. Veel kinderen zullen die, vooral met Kerst, cadeau hebben gekregen van een christelijke vereniging of zondagsschool. Maar toen.....op een dag kreeg vader van een uitgever te horen, dat er grote behoefte was aan christelijke meisjesboeken. Hij had immers drie dochters, dus dan moest dat wel lukken. Vervolgens is hij daartoe overgegaan. Zijn dochters hebben hier en daar "model gestaan". Mijn oudste zus in de boekjes: "Mineke", "Acht is meer dan duizend" en in "Moeders grote dochter". In dat laatste eigenlijk alle drie de kinderen, de jongste ben ik, maar dan wel als jongetje. In "Margeetje", speelt mijn zus Marga de hoofdrol, aan het einde ervan word ik geboren.

Bij de andere meisjesboeken heeft vader zich wellicht door schoolkinderen laten inspireren.

Hoe is het verder met de boekjes gegaan. Zijn ze allemaal onder een dikke laag stof verdwenen of misschien wel weggegooid? Nee, niet allemaal:

- Zoals ik al schreef, wordt het boekje “Moeders grote dochter” in het watersnoodmuseum op Schouwen Duiveland bewaard.

- Van het boekje “Acht is meer dan Duizend”, weet ik dat het in het boekenbestand van de Historische Vereniging Oud-Schipluiden is opgenomen. Die vereniging kwam tot de ontdekking, dat de boerderijen, die in het boek worden genoemd, ook werkelijk in hun gemeente hebben gestaan.

- Een paar jaar geleden werd het wel heel speciaal. Mijn man en ik bezochten het Scheepvaartmuseum te Amsterdam. Eenmaal binnen liep ik onmiddellijk naar het archief. Ik wilde meer weten over een voorvader, die in de 19^e eeuw op een groot schip had gevaren. De dame schreef bruikbare sites voor me op. Daarna keek ik peinzend ik om mij heen, hier moest lang geleden mijn vader hebben gezeten, speurend naar informatie over de walvisvaart van weleer. Dat vertelde ik die dame en ook dat hij daar kinderboekjes over had geschreven. Ze vroeg naar zijn naam en vond die in computer. Het bleek, dat in het archief het boekje “Avonturen op de walvisvaart” was opgenomen. “Wij vinden kinderboekjes zo leuk”, zei ze. Het bleek, dat ze het boek “Een Krimpense jongen achter zalmen en walvissen aan”, nog niet hadden. Ondertussen mogelijk wel.

- Het museum besteedt ook veel aandacht aan de tijd van de VOC. Dus raadde ik haar ook het boekje Tsjiki aan. Het speelt zich al in de tijd, dat de VOC op Formosa, het huidige Taiwan, actief was. Van een Nederlandse historicus, die contacten onderhoudt met Taiwan, weet ik dat het boekje “Tsjiki” ook daar bekend is! De Taiwanese zijn geïnteresseerd in hun geschiedenis.

Vader heeft niet veel verdiend aan de kinderboekjes hij hoefde niet van zijn pen te leven, de manuscripten zijn voor veelal weinig geld verkocht aan de uitgevers.

Tot slot:

Het slot wordt triest.

Moeder overleed in 1989. Op haar sterfbed had moeder de moed om vader te zeggen, dat ze het niet gemakkelijk met hem heeft gehad. Ik stond erbij. Het werd stil, vader reageerde niet.

Na moeders dood voelde vader zich eenzaam. Hij wilde naar een bejaardenhuis. In 1990 kon hij daar al komen wonen.

De laatste keer dat ik hem zag was in april 1997, in het verpleeghuis. Van een leider was een lijder geworden. Hij kon haast niets meer zien, wat een lot voor een man die graag gelezen en geschreven had. In zijn oren zaten gehoorapparaatjes met de kwaliteit van die dagen. Hij kon er niet goed mee omgaan. Aan de muur hing een klein schilderijtje, een bruggetje in Delft was erop afgebeeld. Het enige dat hij nog had van al het vele, dat vroeger in huis was. Dat schilderijtje was hem altijd dierbaar geweest, maar hij kon het niet meer goed zien. Hij hield van zijn geboorteplaats Delft, daarom moest het schilderijtje bij hem blijven tot aan zijn dood.

Tijdens het bezoek was hij somber. Op de kamer was nog een bewoner, dat was belangrijk voor hem. Maar aan die situatie zou een einde komen. Vader moest worden overgeplaatst naar een nieuw gerenoveerde kamer, een kamer voor hem alleen. Dat wilde hij niet, hij wilde niet alleen zijn. Hij heeft het ook niet hoeven te beleven, hij overleed een paar weken later voor de overplaatsingsdatum. Op 9 mei 1997 zou hij jarig zijn geweest, verjaardagen vierde hij graag, hij heeft het dat helaas niet meer gehaald.

Twee van zijn scholieren, die bij hem in de klas hebben gezeten, heb ik gekend. Zij hebben het heel fijn bij hem gehad, ze gingen graag naar school. Als gewaardeerd man heeft hij voor de klas gestaan, goed voor zijn leerlingen.

Vaders karakter kende vele facetten, met het ene facet viel goed te leven, maar met sommige facetten was het moeilijker. Achteraf denk ik, dat ik deze man nooit echt goed gekend heb.

In 1982 verhuisden mijn man, dochter en ik naar Zwitserland. Moeder heeft ons gemist. Maar vader? Pas veel later begreep ik, dat hij ons ook heeft gemist.

Hier, in de kamer hangt het kleine schilderijtje van Delft. Op een andere plaats in de kamer is een portretje, waar grootmoeder Grisnigt en ik samen opstaan. Dan is daar nog het portret van mijn zus Marga, die plotseling in 2019 overleed. Maar een portret van mijn vader en moeder staat er niet.

3: 75 jaar Christelijk Onderwijs Krimpen aan de Lek, pagina 25-30: Enkele herinneringen aan de periode 30/11/1936 tot en met 20/2/1949 door J.W. Grisnigt (1979)

30 november 1936 ... De wind loeit en giert rond het schoolhuis." Het is avond. De luiken zijn gesloten. We zitten gezellig met z'n vieren in de huiskamer: m'n ouders, m'n verloofde en ik. Enkele uren geleden ben ik geïnstalleerd als hoofd van de School met de Bijbel. Ds. G. Enkelaar en de voorzitter van het schoolbestuur A. Koen hebben bij deze gelegenheid het woord gevoerd.

Vanzelfsprekend praten we nog wat na over deze middag. Dan is het even stil in onze huiskamer. Maar wat horen we buiten? Behalve de wind, die nog steeds in kracht toeneemt, klinkt daar op het schoolplein geschreeuw en gekrijs.

'Meester Gri-i-i-i-s-n-i-i-i-gt!! Meester Gri-i-i-i-s-n-i-i-i-gt!!'

Er wordt gebonsd tegen de luiken. We blijven maar rustig zitten. Ieder heeft zo z'n eigen gedachten ... Vee! later zal m'n verloofde - nu mijn vrouw zeggen: 'Die avond dacht ik: waar is die terecht gekomen?' en de andere morgen: waar kom ik terecht?

De storm is die nacht nog toegenomen. In 't donker breng ik haar de volgende morgen naar de boot, die om 7 uur vertrekt naar Rotterdam. Om 9 uur moet ze in Delft voor haar klas staan. Hooggelaarsde mannen dragen haar, vanwege de abnormale waterstand, aan boord van de oude raderboot, die de dienst Culemborg-Rotterdam onderhoudt. Tegen de harde wind in loop ik terug naar het schoolhuis. Een poosje later sta ik voor mijn nieuwe klas.

Eigenlijk zijn het drie klassen: zes, zeven en acht. Ja, dat was zo in die tijd.

Verreweg de meeste leerlingen kregen nog geen vervolgonderwijs. Ze bleven tot hun veertiende jaar op school en daarmee uit.

Toch was er, wat het onderwijs betreft, in die hoogste klassen geen sprake van een matte herhaling. Mijn wijze voorganger, de heer Van der Vlist, had er al voor gezorgd, dat het onderwijs in de vakken rekenen en Nederlandse taal gewoon verder ging.

1 december 1936 is dus m'n eerste Krimpense schooldag. Over de gebeurtenissen van de vorige avond wordt natuurlijk niet meer gesproken. Trouwens wie zal met zekerheid zeggen, welke Krimpense kinderen, de vorige avond, rondom het schoolhuis zo te keer gingen? Ik praat ook niet over de korte periode tussen mijnheer Van der Vlist en mij, toen het bij de tijdelijke leerkracht nogal wat rumoerig was toegegaan ... We monsterten elkaar een beetje, deze eerste morgen. Er heerst ook een enigszins gespannen sfeer, maar er gebeurt gelukkig niets bijzonders. 'U keek zo ...' vertelde me later een oud-leerling. Enfin, die gespannen sfeer heeft niet zo lang geduurd. Die verdween langzamerhand vooral - als ik het me goed herinner het eerst onder het vertellen. Blijkbaar luisterden we samen, de klas en ik, met veel belang stelling naar die mooie, rijke bijbelverhalen en beleefden we ook samen tal van gebeurtenissen uit onze vaderlandse historie. En wat werden die verhalen vaak fijn door de leerlingen terugverteld, vóór de klas en op papier!

Ook wel eens vol fantasie! Ik herinner me nog goed, hoe een jongen, de Filistijnen over de Lekdijk zag oprukken met tanks en pantserwagens!

Wie nu denkt, dat het alleen de schóól was, die meester en leerlingen ongemerkt nauwer samenbond, die vergist zich. Het was ongetwijfeld ook de natuur, die ons als het ware dichter bij elkaar bracht.

Ik denk hier bijvoorbeeld aan de gemeenschappelijke tochten naar de toenmalige grote aalscholverkolonie, bij de eendenkooi aan de Bakkerswaal. Wat heeft de kooiker ons daar menig keer rondgeleid en wat konden we er fijn het leven van de aalscholvers bestuderen. Toen kwamen ook de uitnodigingen van de kant van de leerlingen los. 'Gaaf u met ons eens meevaren?' vroegen er een paar 'dan gaan we naar de Loet ... Ja??

En komt uw vrouw dan ook mee?' Een andere keer: 'Meester, u moet eens bij eens bij ons op het land komen kijken. De veldmuizen hebben dit jaar zó te keer gegaan ! ... Allemaal kale plekken'.

En dan waren daar ook de vogels, die de aandacht vroegen. Ook de gewonde en dode vogels in de strenge oorlogswinters en in die van 1947. 'Meester, kan die waterrat nou niet opgezet worden. En die reuze meeuw? Hij zat met z'n pote vastgevroren op een ijsschots in de Lek'.

Juffrouw en meesters in 1940. Zittend: de heer A. J. van 't Leven, mej. C. B. Meiboom, de heer J. W. Grisnigt. Staand: de heer P. Verhey, de heer K. Passchier

En dank zij de medewerking van het bestuur werden ze opgezet en sierden ze weldra de natuurkundekast. Ook de prachtige pauw, die in de winter van 1942 zo maar dood bleef in Piet den Boer's dierenpark.

Over medewerking van het bestuur gesproken, die was ook op ander terrein voortreffelijk. Verreweg de langste tijd, die ik in Krimpen doorbracht, werd het bestuur gevormd door de heren A. Koen - voorzitter, A. Vermeer - secretaris, T. Middelkoop - penningmeester, J. van der Graaff, J. Groeneveld, P. de Groot, H. Kalkman en G. Schippers. In de dertiger jaren maakte ik ook de heren W. Huyzer en M. de Jong als bestuurslid mee. Eerstgenoemde overleed in die periode en M. de Jong verhuisde naar elders. Hoewel van de meeste bestuursleden gezegd moet worden, dat ze vogels waren van diverse pluimage, een ding is zeker: de onderlinge verstandhouding was uitstekend. De bestuursvergaderingen, die doorgaans in het schoolhuis werden gehouden, droegen dan ook een prettig en gezellig karakter. Het laatste gold ook van de meeste ledenvergaderingen, hoewel die niet altijd druk bezocht werden ..

En dan waren daar de Ouderavonden in die jaren.

Het karakter van deze avonden was wel anders dan die van tegenwoordig, dat weten de ouderen onder ons nog wel. Veel werk werd er in die tijd onder andere verzet door juffrouw Meiboom, een geboren onderwijzeres, bij wie vele van de oudere Krimpenaren, het eerste onderwijs hebben genoten.

Toen ik in Krimpen kwam, was ze juist ziek.

Bij haar thuis werden we door haar en haar zuster hartelijk ontvangen. Toen juffrouw Meiboom in de loop van de oorlogsjaren met pensioen ging, werd haar plaats ingenomen door juffrouw Mussies, die ongeveer drie jaren werkzaam geweest aan onze school en hoe! Vraag het haar oud-leerlingen maar!

Veel langer waren de onderwijzers K. Passchier en A.J. van 't Leven aan onze school verbonden. Zijn onder de jongeren hoogstens nog hun namen bekend, vele ouderen zien die beide trouwe mannenbroeders ongetwijfeld nog voor zich, evenals de veel jongere, bij de jeugd zeer populaire, heer P. Verhey. Inmiddels zijn de heren K. Passchier en P. Verhey reeds enige jaren geleden overleden. Na de oorlog verschenen er ook andere gezichten voor de klas, maar daarover straks meer.

De oorlog ... Vanzelfsprekend is deze tweede wereldoorlog ook van invloed geweest op ons schoolwereldje. Wat de ouders van onze leerlingen betreft, waren de crisisjaren al moeilijk geweest voor velen, de jaren 1940-'45 brachten nog meer problemen mee. Bewondering hebben we gehad voor de wijze, waarop die ouders, speciaal de moeders, zich met Gods hulp door die moeilijke jaren hebben heengeslagen. Wisten die moeders vaak niet van oud 'nieuw' te maken, zodat hun kinderen er toch keurig uitzagen op school? Wat de school zelf aangaat, was de uiterste zuinigheid met de leermiddelen, waarvan we aanvankelijk nog een flinke voorraad bezaten, wel geboden.

Ook de brandstoffenschaarste werd steeds groter. En onze ouderwetse 'Godinkachels' hadden heel wat nodig! In die hongerwinter 1944-'45 liep bijna alles vast. Vele gezinsleden van onze leerlingen en ook leerkrachten probeerden voedsel te verkrijgen in andere delen van ons land.

Maart 1945 was een betrekkelijk zachte maand. Er was in onze school toen praktisch geen brandstof meer. Maar gelukkig was het doorgaans zonnig weer. Mijn vrouw en ik waren blij als we toen, in de twee lokalen, die tot het laatst toe in gebruik zijn geweest, 's morgens nog enkele tientallen leerlingen bij elkaar zagen komen. Ons oudste dochtertje, toen vijf jaar oud, zat tussen de oudere leerlingen in en onze Mar lag in de kinderwagen dicht bij moeders lessenaar. Immers elk ogenblik kon toch weer het geluid van de sirene klinken. En hadden we al niet menig keer, bij luchtalarm, met de kinderen, volgens voorschrift, in de gang gestaan?

Het gevaar was soms heel dichtbij en helaas zijn er ook in de omgeving van de school twee jonge mannen dodelijk getroffen.

Gelukkig bleven onze leerlingen allen gespaard.

Met het oog op een mogelijke invasie hadden de bezetters een paar betonnen muurtjes gebouwd, dwars over de dijk. Die muurtjes hadden slechts een smalle doorgang. Toen in april 1945 de bevrijding naderde, verschenen er vliegtuigen van de geallieerden, die voedselpakketten uitwierpen. Nooit zal ik vergeten, hoe vele van onze leerlingen op die betonnen, zgn. Duitse muurtjes, stonden te juichen en te jubelen en te zwaaien bij het zien van die vliegtuigen. Achter de huizen van de Schoolstraat, waar toen nog alleen weiland was, werden die voedselpakketten neergeworpen. Wat een vreugde toen hun inhoud, bestaande uit blikken met kaak, chocoladerepen, enz. onder de bevolking werd verdeeld.

Wat gaf dat een verhalen op school. En toen kwam de bevrijding! Wat een feest! Waar kwamen ze toch vandaan, al die vlaggen en vlaggetjes?

Begrepen we toen misschien nog beter dan anders, wat we zongen, ook in onze schoollokalen natuurlijk, 'Dankt, dankt nu alien God, met blijde feestgezangen?'

Meester Grisnigt voor schooltijd op de dijk bij de schoolstoep, 1943

Toen de oorlog voorbij was, moest vanzelfsprekend alles weer op gang komen, ook het onderwijs. Dat heeft wel even geduurd. Onze medewerkers kwamen weer terug, maar juffrouw Mussies had inmiddels een betrekking aangenomen in haar eigenlijke woonplaats: Den Haag, waar ze ongeveer tien jaar geleden is overleden. Nieuwe gezichten verschenen voor de klas, onder andere van de altijd opgewekte Lenie Roukema, die het vak in haar vingertoppen had. Ze voelde zich echt thuis in Krimpen en we hebben ook ruim drie jaren een gezellige huisgenote aan haar, onze vroegere Delftse leerlinge, gehad.

Ongeveer gelijk met haar werd juf Jo Maayen benoemd, die op school immer werkte en zwoegde als een paard. Korte tijd was ook juf Breevaart aan onze school werkzaam, waarvan ik me nog herinner dat ze bijzonder mooi vertellen kon.

Wat later kwam meester Bunschoten, die wel eens strak kon kijken, maar zijn klas kon laten lachen, dat ik we! eens ben wezen kijken, wat er toch eigenlijk aan de hand was. Maar in die klas werd ook gewerkt!

Ook de jeugd moest weer opgang komen. Enkelen hadden hier aanvankelijk nog wat moeite mee.

Zo was daar bijvoorbeeld het ventje, dat maar liever thuis bleef. Met toestemming van zijn ouders, heb ik hem op een morgen, letterlijk onder het ouderlijk ledikant vandaan moeten plukken. Ontzettend, wat een stem dat kereltje toen opzette! Na de opmerking: 'Jôh, als de mensen in de buurt je zo horen schreeuwen, komt iedereen naar buiten', kon het vervoer naar school - achter op de fiets - in alle stilte plaatsvinden. Nooit heeft hij meer gespijbeld!

Leuke en ernstige herinneringen uit die naoorlogse jaren verdringen elkaar als ik aan die tijd terugdenk. Zeer geschokt waren we toen het bekend werd, dat onze onvergetelijke oud-leerling Cor van den Berg, die aan de zgn. politioele actie in het voormalige Nederlands Oost-Indië moest deelnemen, daar in het Verre Oosten, aan een ernstige ziekte was bezweken. Nog altijd bewaren we de fijne brieven, die hij ons zond. Het leven ging verder, ook op onze school.

Over onderwijsvernieuwing werd in die jaren veel gesproken en geschreven en ook wij probeerden die toe te passen. Voor alle leervakken werd ook een nieuwe methode aangeschaft.

Verder neem ik nog maar een enkele hap op dit terrein. Heemkunde, kennis van je eigen woonplaats en omgeving kwam in die jaren bij velen in de belangstelling.

In Krimpen aan de Lek was stof te over op dit gebied. Een destijds nog voor een groot deel onontgonnen terrein, met veel mogelijkheden. Wat konden we met onze jongens en meisjes in die tijd fijn bezig zijn met Krimpens geschiedenis. Vooral met het oog op de vroegere bestaansmiddelen, zoals de walvisvaart, de zalmvisserij, enz.

Betrekkelijk kort na de oorlog nam ons schoolbestuur het initiatief een nijverheidsavondschool op te richten. Er waren n.l. in die eerste jaren na de oorlog nog weinig mogelijkheden voor onze jongens om zich theoretisch in hun vak te bekwamen. Na enige inspanning is het gelukt, die school van de grond te krijgen. Wat bewaar ik ook een fijne herinneringen aan de jaren, die ik op deze avondschool mocht leiding geven, aan de verschillende vakleraren en niet het minst aan de leerlingen uit die tijd.

Hoewel die nijverheidsavondschool is opgeheven, mag de Christelijke lagere of basisschool nog altijd bestaan.

Laat ik dan nu tenslotte bij het 75-jarig jubileum van deze school, eindigen met de wens, dat deze school nog vele jaren mag bestaan. En dat ze tot in lengte van jaren in de **voile** zin van het woord **een school met de Bijbel** mag wezen, tot zegen voor vele leerlingen!

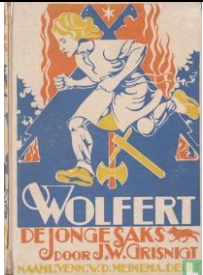
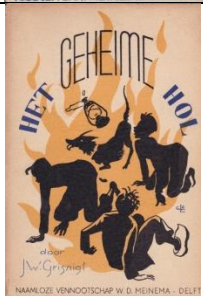

Schoolreisje augustus 1946. Jongelui van 12-18 jaar die al van school af waren, maar die in de oorlog nooit uit geweest waren, aan het Scheveningse strand

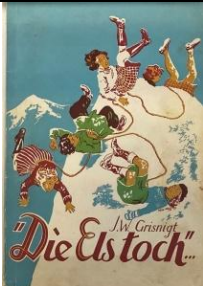
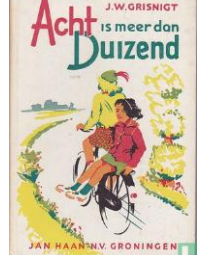
4: Boekenlijst gesorteerd op jaar van uitgave.

Bron van beschrijving: AchterDeRug en NCC (Nederlandse Centrale Catalogus). Voor zover mogelijk zijn de bibliografische gegevens en omslagen van de 1^e druk opgenomen.

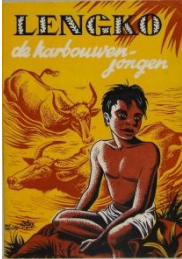
1940	Krimpen aan de Lek in vroeger eeuwen / J.W. Grisnigt, 1940, 15 p. Het boekje is ontstaan n.a.v. een ledenvergadering van de School met de Bijbel op 7 februari 1940 in Krimpen aan de Lek. Op deze vergadering vertelde de schoolmeester iets uit de geschiedenis van Krimpen aan de Lek. Veel mensen in het dorp vonden dit leuk en vroegen hem om dit op papier te zetten. In het boekje wordt de geschiedenis beschreven van ontstaan het dorp Crempene tot ongeveer 1850. Het boekje is ook als bron gebruikt voor andere boeken over Krimpen aan de Lek. Het boekje is in 1975 met aanvullingen opnieuw uitgegeven n.a.v. het 911-jarig bestaan van Krimpen aan de Lek.	

1947	Wolfert, de jonge Saks / door J.W. Grisnigt ; geïllustreerd door M.C.A. Meischke, Delft : W.D. Meinema, 1947, 100 p., ill., 23 cm.	
1948	Een Krimpense jongen achter zalmen en walvissen / door J.W. Grisnigt ; geïllustreerd door M.C.A. Meischke, Delft : W.D. Meinema, 1948, 209 p., ill., 23 cm. Omslagtitel: Een Krimpense jongen achter zalmen en walvissen aan	
1950	Het geheime hol / door J.W. Grisnigt ; geïllustreerd door C.S.T.M. Leeftang-Oudenaarden, Delft : W.D. Meinema, 1950, 86 p., ill.	
1950	Margeetje / door J.W. Grisnigt ; geïllustreerd door Adri Alindo, Delft : W.D. Meinema, 1950, 60 p., ill., 23 cm.	
1950	Mineke / J.W. Grisnigt ; geïll. door M.L. Middelhoek, Groningen : Jan Haan, 1950, 52 p., ill., 24 cm. Samenvatting: Verhaal dat zich afspeelt in de Tweede Wereldoorlog. Een meisje mist haar vader, die op een schip werkt en niet thuis kan komen. Er komt een brief van hem en Mineke vraagt aan een Duitse soldaat waarom hij niet weggaat, want dan kan haar vader weer thuis komen. Dan is het bevrijding, en komt vader terug.	
1951	Avonturen op de walvisvaart / door J. W Grisnigt ; geïllustreerd door E.M. Machielse, Delft : W.D. Meinema, 1951, 182 p., ill., 23 cm.	

1952	Die Els toch.../ J.W. Grisnigt ; illustraties Hein Kraay, Groningen : Jan Haan, 1952, 61 p., ill., 21 cm. Samenvatting: Het vriendinnetje van Els heeft door Els onnadenkendheid een ongelukje in de sneeuw. Els vindt het moeilijk om schuld te bekennen, maar ze leert zo begrijpen wat het kerstfeest betekent.	
1952	Een dappere "Coster" neemt Coevorden in / door J. W. Grisnigt ; geïllustreerd door Menno, Delft : W.D. Meinema, 1952, 75 p., ill., 23 cm.	
1953	Moeders grote dochter / J.W. Grisnigt ; geïll. door Henk Poeder, Groningen : Jan Haan, 1953, 94 p., ill., 22 cm. Samenvatting: Het is voor Ans niet gemakkelijk om tijdens de angstige dagen van de watersnoodramp in 1953 en daarna bij oom en tante in Den Haag altijd moeders flinke dochter te zijn.	
1954	Toosje van Velden / J. W. Grisnigt : geïll. door Rie Reinderhoff, Groningen : Jan Haan. 1954, 62 p., ill., 21 cm.	
1954	Tsjiki / J.W. Grisnigt, [S.l.] : Gereformeerde Zendingsbond in de Nederlands Hervormde Kerk, 1954, 46 p., ill., 20 cm.	
1955	Acht is meer dan duizend / J.W. Grisnigt ; illustraties M.L. Middelhoek, Groningen : Jan Haan, 1955, 74 p., ill., 23 cm. Samenvatting: Loes is zo bezig met de voorbereidingen van haar verjaardag dat ze school en thuis bijna vergeet. Onverwacht krijgt ze op de grote dag een splinternieuwe fiets. Al gauw blijkt dat ze beter haar gedachten bij de werkelijkheid kan houden.	

1955	Lengko, de karbouwenjongen / door J.W. Grisnigt ; naar gegevens van Mej. Zr. G.C. v.d. Hooff en Ds. A.P. van der Kooy ; illustraties van Ben Horsthuis, Utrecht : Geref. Zendingsbond in de Nederl. Herv. Kerk, 1955, 48 p., ill., 21 cm.	
1975	Krimpen a/d Lek in vroeger eeuwen / door J.W. Grisnigt, Krimpen aan de Lek : Jeugd Recreatie Comité, 1975, 13 p. Heruitgave door het J.R.C. t.g.v. het 911 jarig bestaan van Krimpen aan de Lek. Met aanvulling van J.W. Grisnigt. Oorspronkelijke uitgave: 1940	

5: Illustraties M.C.A. Meischke.

De boeken van J.W. Grisnigt zijn voorzien van tekeningen van diverse illustrators. De bekendste hiervan is M.C.A. Meischke (1893-1973), architect van o.a. de Nederlands Hervormde Kerk (1940) en de voormalige pastorie (1933) op de Dorpsstraat in Krimpen aan de Lek. Hieronder enkele illustraties van zijn hand:

Een Krimpense jongen achter zalmen en walvissen aan (1948)

„Groenlandia” de nieuwe walvisvaarder . . . .

Van alle kanten zijn de mensen komen aanhollen . . .

De heer van Holst kijkt als het kan nog donkerder . . .

't Is een prachtige zalm.

„Ja . . . , nee, nee . . . „ zegt Louw.

. . . de harpoenier, die met de harpoen op de voorplecht klaar staat . . .

De morgen na hun thuiskomst wordt Sultan op een stil plekje
in buurmans tuin begraven....

„Zeg mij, waarom je Piet met een mes gestoken hebt.”

.... nu wordt de walvis naar de „Groenlandia” getrokken.

Op hun korte poten bewegen hun logge lichamen....

Wolfert, de jonge Saks (1947)

TWAALFHONDERD JAREN GELEDEN

De strijdbijl, waarmee vader eens de kop van een beer spleet....

Alleen een oud mannetje komt achteraan stuiven.

Een sneeuwuil op een witbepoederde boomstronk.

Beiden trekken en dra is de vadiet op de kant.

De beer loopt in het maanlicht langs de gehavende Donarseik.

Ziet uit het bos een groep mannen in lange klederen haastig naderen.

De samenwering is mislukt.

Niet het minst zijn grijze moeder.

6: Recensies (bron: AchterDeRug).

Acht is meer dan duizend

Loes ten Bosch neemt het leven nogal gemakkelijk op. Ze is erg zorgeloos. Ze zal spoedig haar 12e verjaardag vieren en daar is ze zo vol van, dat het werk op school er onder lijdt. Op een vrije middag moet ze met haar zusjes naar Grootmoeder. Ze heeft er niet veel zin in en is erg onhartelijk voor de kleintjes en ook voor Grootmoe. Later heeft ze daar berouw over. Op haar verjaardag gaat haar grote wens in vervulling: ze krijgt een nieuwe fiets, waarop ze niet had durven hopen, omdat vader lange tijd niets verdiende. Op een Woensdagmiddag zal ze met haar club-vriendinnen een fietstocht gaan maken, maar... de fiets is zoek. Ietje meent gestolen. De politie komt er aan te pas. Dan blijkt, dat een buurjongen uit plaagzucht de fiets heeft meegenomen. Een dag daarna neemt vader Loes mee op een fietstocht langs de boerderijen met de opschriften. Op een daarvan leest Loes: "Acht is meer dan duizend". Ze vindt dit belachelijk, maar vader geeft haar de verklaring en Loes neemt de les ter harte. Conclusie: Leerzaam en boeiend beschreven. De karakterfout van Loes wordt goed getekend, ook in haar zonde. Door haar ouders wordt ze geholpen in haar strijd door gebed en goede raad.

Avonturen op de walvisvaart

In dit boek maken we een reisje mee met de "Groenlandia". We gaan op de walvisvangst. Jan en Hans beleven heel wat op de tochten. Er wordt verteld van gevaren en uitreddingen. Het schip komt terecht tussen de ijsmassa's en wordt verpletterd. Na veel wederwaardigheden wordt de bemanning gered. Strekking: Getekend wordt het leven aan boord van een walvisvaarder in de 18e eeuw.

Conclusie: De jongens zullen dit met genoegen lezen. Ook het godsdienstig element is goed

Die Els toch....

Els van Nigtevegt is vaak zeer onnadenkend. Ze heeft haar liefhebberijen, waarvoor ze al het andere vergeet. Vlak voor de Kerstdagen brengt ze zichzelf in grote moeilijkheden: er ligt sneeuw. Els is daar zo vol van, dat ze zelfs haar morgengebed vergeet, haar schoolwerk en haar boodschappen. Als de vakantie is aangebroken, gaat ze met haar vriendinnetjes ravotten in de sneeuw. Door de schuld van Els bezeert Lineke Bakker haar voet, zodat ze straks niet naar het Kerstfeest kan. Els tracht zichzelf vrij te pleiten en haar geweten te sussen. Ze gaat Lineke eens opzoeken en merkt dan, dat deze niet weet, dat zij de schuld is van het ongeval. Els zwijgt er over. Bij de Kerstfeestviering neemt Els op zich het cadeautje voor Lineke mee te nemen en het haar te bezorgen. Ze laat het echter liggen op een heg. Een postbode vindt het daar en bezorgt het. Als Els het niet kan vinden, gaat ze naar Moeder en biecht alles eerlijk op. Daarna gaat ze ook naar Lineke om vergeving te vragen. En dan wordt alles weer goed.

Conclusie: Een mooi boekje, met goede lessen voor de meisjes. Goede christelijke gezinssfeer. Mooie karakterbeschrijving. Eindoordeel: warm aanbevolen.

Een dappere Coster neemt Coevorden in

De geschiedenis van meester-coster Meindert van der Thynen wordt in aantrekkelijke vorm, als "historische jongensroman", boeiend verteld. Zijn vlucht, zijn zorgen in Groningen, zijn plannen tot bevrijding van Coevorden, de teleurstellingen, ze worden zo getekend, dat de lezers meeleven. Ze leren, dat de bevrijding van een stad een zaak van durf, van doorzetten, van strijd en van gebed is.

Conclusie: Een mooi geschiedkundig verhaal, dat er bij de jongens in zal gaan. Ook de "sfeer" van de oudvaderlandse vroomheid, blijkend uit de dankdienst. Eindoordeel: warm aanbevolen.

Een Krimpense jongen achter zalmen en walvissen aan

Hans gaat met vader zalmen vissen. Ze betrappen Goof, de stroper, die met zijn zoon vaders fuiken licht. Dan gaat Hans mee ter walvisvaart met neef Michel, die commandeur is. In de Poolzee beleeft Hans allerlei avonturen bij de jacht op walvissen, robben en walrussen. Zelfs redt Hans zijn plaaggeest Piet het leven, als deze door een ijsberin wordt aangevallen. In Krimpen is grote vreugde als de Poolvaarders behouden thuis komen.

Conclusie: Een kostelijk boek, dat niet alleen van avonturen vertelt, maar ook veel wetenswaardigs meedeelt over de walvisvaart in de 18e eeuw. Maar vooral een Christelijk boek in de beste betekenis van het woord. Eindoordeel: warm aanbevolen.

Het geheime hol

Het trio Gijs, Koos en Arie gaat vaak naar hun "hol", dat als varkenshok dienst heeft gedaan, terwijl in de oorlog onderduikers en wapens er in verborgen werden. Gijs steelt eerst groene verf, later een lantaarn. Door een ongeluk komt er brand in het hol en op aandringen Van Gijs wordt dit verzweigen. Gijs' vader mist de verf en de lantaarn en Gijs doet, of hij niets weet. Ook 't afbranden van het hol komt uit en Gijs liegt opnieuw.

Toch wordt hij onrustig en kan niet bidden. Dan gaat hij alles aan vader en moeder vertellen, waarna hij om een nieuw hart bidt.

Conclusie: Een mooi, spannend en boeiend jongensboek. De jongens zullen het gretig verslinden. Eindoordeel: warm aanbevolen.

Margeetje

Margeetje is het dochttertje van het schoolhoofd. Wat een plezier beleeft ze op het schoolplein en ook wel eens in de klas. Eén verdriet heeft ze, ze zou zo graag een zusje hebben. Eindelijk wordt haar wens vervuld. Wat is ze blij. Ze gaat er een ruikertje bloemen voor plukken aan de slootkant, met gevaar voor haar leven om Moeder en de kleine te verrassen!

Conclusie: Het verhaal wordt aardig verteld, al lijkt de kleine Margeet wel een beetje wijs voor haar leeftijd. De sfeer van het gezin doet heel weldadig aan. De betekenis van het gebedsleven wordt in het verhaal ingevlochten. Eindoordeel: aanbevolen.

Mineke

Het boekje brengt ons in de tijd van oorlog en bezetting. Mineke's vader vaart. Wat verlangen moeder en Mineke naar zijn thuiskomst. Gelukkig krijgen ze zo nu en dan nog enig bericht. Het wachten is zo spannend, maar de thuiskomst na het beëindigen van de oorlog dan ook des te fijner.

Conclusie: Grisnigt is een goed verteller, daarom laat dit boekje zich vlot lezen. Een direct evangeliserende strekking bevat dit verhaaltje niet, maar de godsdienstige toon is goed.

Voor uitdeling op Kerstfeest daarom wel bruikbaar. Eindoordeel: aanbevolen.

Moeders grote dochter.

Ans Riemsdijk is in de stad op de Ulo-school en verblijft daar bij een tante. Alleen de weekenden komt ze thuis. Ze maakt dan de watersnood van 1 Februari mee. Hun gezin komt er gelukkig goed af. Daarna moet Ans naar een oom en tante in Den Haag, waar ze opnieuw naar de Ulo kan. Hier heeft ze het eerst niet gemakkelijk, maar ze leert inzien, dat zij nog veel voorrechten heeft bij veel anderen. Strekking: Godsdienstige strekking is goed en opvoedkundig. Er wordt een beeld gegeven van de ramp, die een groot deel van ons land heeft getroffen.

Conclusie: Een meisjesboek, dat zeer zeker ook door de jongens gelezen zal worden. Eindoordeel: warm aanbevolen.

Toosje van Velden

Toosje brengt van school groot nieuws mee naar moeder: de Koningin komt! Moeder heeft na het sterven van vader weinig tijd voor de kleine meid. Toosje geniet volop van het bezoek van de Koningin, maar vat kou en wordt langdurig ziek.

De viering van het Kerstfeest op de Zondagsschool dreigt haar voorbij te gaan, maar op verrassende wijze wordt gezorgd, dat ze het Kerstfeest mag meevieren. Strekking: Door 's levens druk raakt een gezin verwijderd van het Evangelie, maar wordt door de goede zorgen van de Zondagsschool en de vertelling van het Kerstverhaal toch weer teruggebracht. Conclusie: Een goed boekje, dat er zijn mag. De schrijver laat evenwel, hoe goed bedoeld, de Christelijke school te veel in de schaduw staan. Eindoordeel: aanbevolen.

Wolfert, de jonge Saks

Bonifacius predikt onder de Saksen. Wolfert wordt Christen. Ontdekt en vrijdelt een complot tegen Bonifacius. Wordt later zelf prediker.

Conclusie: Goed geschreven. Geeft een duidelijk beeld van het heidendom en de invloed van de Chr. prediking. Eindoordeel: warm aanbevolen.

7: Foto's.

**Koningin Wilhelmina Kweekschool 1930. Links J.W. Grisnigt (23 jaar).
6^e van links C. v.d. Sluys, hoofd School met den Bijbel Krimpen aan de Lek 1953-1960**

School met den Bijbel ca. 1950

Het gezin Grisnigt in 1950

Schoolfoto ca. 1942, meester Grisnigt, juffrouw Mussies

8: Radiolezingen. Bron: Katholieke radio-gids; officieel orgaan van den Katholieken Radio-Omroep en den Nederlandschen Bond van RK Radiovereenigingen.

Katholieke radio-gids; officieel orgaan van den Katholieken Radio-Omroep en...

Grisnigt ♦ meisjes en jongens. 16.15 Meisjeskoor ~Soli Deo Gloria" te Krimpen a.d. Lek, 0.1. v. Wim Koen, a

Jaar van uitgave 1949

Publicatiedatum 24-04-1949

16.15 Voor onze meisjes en jongens.
16.15 Meisjeskoor „Soli Deo Gloria" te Krimpen a.d. Lek, o.l.v. Wim Koen, a capella.
16.30 „Mozes' terugkeer naar Egypte", een Bijbelvertelling door J. W. Grisnigt te Rotterdam.
16.45 Meisjeskoor „Soli Deo Gloria (vervolg).

Katholieke radio-gids; officieel orgaan van den Katholieken Radio-Omroep en...

Grisnigt ♦ meisjes en jongens. 16.15 Meisjeskoor ~Soli Deo Gloria" te Krimpen a.d. Lek, 0.1. v. Wim Koen, a

Jaar van uitgave 1949

Publicatiedatum 24-04-1949

16.45 Voor onze jongens en meisjes.
Uitzending voor de schoolgaande jeugd, o.l.v. J. W. Grisnigt te Krimpen a. d. Lek. 1. Zingen: „Zalig hij, die in dit leven". 2. Bijbelvertelling: „Jozef in de gevangenis". 3. Zingen: „Als g'in nood gezeten". 4. Vertelling: „Wie nog nooit gevaren heeft". 5. Zingen: „Wie gaat mee, gaat mee over zee". 6. Prijsraadsel, waarvoor wij potlood en papier gereed leggen. 7. Tot slot een vrolijk marslied.

„Soli Deo Gloria“.

Krimpen a.d. Lek. Onder enorme belangstelling herdacht de gem. Chr. zangvereniging „Soli Deo Gloria“ onder leiding van den heer P. Moorlander, haar 35-jarig bestaan in de School met de Bijbel.

Door den eere-voorzitter, den heer J. W. Grisnigt, werd een openingswoord gesproken, waarin hij in 't kort schetste wat gedurende deze 35 jaar heeft plaats gevonden. Verder gaf hij een korte uiteenzetting over de op het programma vermelde verzen. Ook memoreerde spr. het belang der blijde gebeurtenis.

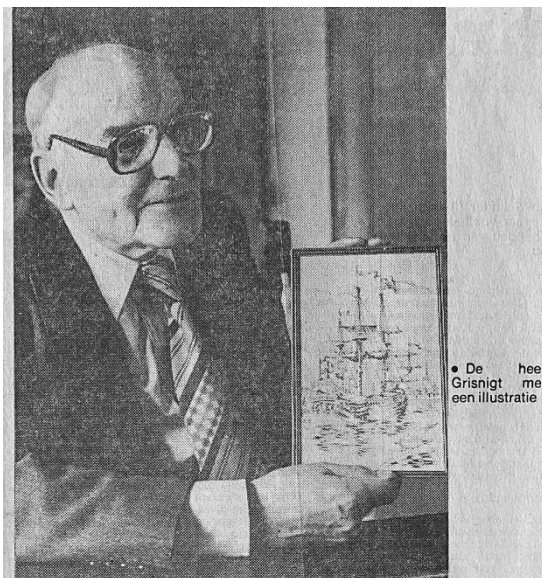
Hierna werd een aanvang gemaakt met het programma, dat keurig werd afgewerkt. In het bijzonder trokken de orgelsolo's van den heer W. Koen de aandacht. Vooral de ouverture „Zampa“ en Psalm 150 van J. Zwart werden op voortreffelijke wijze uitgevoerd.

De secretaris, de heer E. Jonker, gaf een jubileum overzicht.

In de pauze werden den aanwezigen consumpties verstrekt.

Ds. E. Brunsting sloot de bijeenkomst.

Interview IJssel en Lekstreek 11-10-1978 “Het was mijn hobby”.

• De heer Grisnigt met een illustratie

Oud-schoolhoofd Grisnigt over zijn kinderboeken

Het was
m'n
hobby

Krimpen aan de Lek — De heer J. W. Grisnigt, die van 1936-1949 hoofd was van de School met den bijbel in Krimpen aan de Lek, heeft alle banden behouden met het Lekdorp, dat 30 jaar geleden z'n energieke „bovenmeester” kwijt raakte aan Rotterdam. Daar werd en bleef hij 23 jaar tot aan z'n pensioen hoofd van de Dr. J. Th. de Visserschool. Het contact met oud-leerlingen en anderen is echter gebleven en daarom is de heer Grisnigt met z'n echtgenote vaak in Krimpen. Bij voorbeeld wanneer Soli Deo Gloria waarvan hij ere-voorzitter is, een concert geeft. „We zien graag de dirigent Wim Koen en de altzangeres Map Baks in actie. Al een paar maal zijn we naar Gouda in de St. Janskerk geweest om haar te horen zingen. Prachtig!” zegt de thans 71-jarige heer Grisnigt enthousiast.

Hij is uit Delft afkomstig en daar ook onderwijzer geweest, maar zegt de fijnste herinnering aan Krimpen te bewaren. De opmerking dat vele Krimpenaren met veel plezier terugdenken aan de tijd dat ze bij hem in de klas zaten, doet de heer Grisnigt zichtbaar goed. Van 1946-1949 leidde de heer Grisnigt een soort avond-bedrijfsschool met 70 leerlingen. Hij onderrichtte wiskunde en algemeen vormende vakken.

„Hobby”

De school werd kort nadat de heer Grisnigt Krimpen had verlaten, opgeheven. Wanneer de door hem geschreven 12 boeken, die veelal herdrukt zijn, ter sprake komen zegt de heer Grisnigt gewoon: „Het was m'n hobby”. Echter bij „Een Krimpense jongen achter zalmen en walvissen aan” komt de heer Grisnigt echt goed los en is vol lof over de illustraties daarin van de heer ir. M. C. A. Meischke, de architect die het waardevolle interieur van de in 1939 afgebroken Ned. Hervormde Kerk zo harmonisch in de nieuwe kerk wist aan te brengen. De uitgever Meinema uit Delft voldeed graag aan het verzoek van de schrijver om Meischke de illustraties te laten doen. Vol trots toont de heer Grisnigt het origineel van de illustratie van een walvisvaarder uit z'n hiervoor genoemde boek. „Deze tekening is voor mij een blijvende herinnering aan de heer Meischke, die door zijn interesse voor de vondsten in de oude kerk, mijn interesse opwekte voor Krimpens rijke verleden” vertelt de heer Grisnigt. Z'n boek „Avonturen op de walvisvaart” dat meermalen werd herdrukt, verscheen later ook in pocketvorm. De verhalen zijn gebaseerd op historische gegevens opgetekend uit scheepsjournalen

met daarbij de nodige fantasie. De heer Grisnigt bracht dan ook vele vakantiedagen door in gemeentearchieven en scheepvaartmusea, zodat hij de gang van zaken rondom de Krimpense redersfamilie Van Holst en de commandeur Hoogerzyl die op de Groenlandia voer naar juistheid in z'n boek kon verwerken. Vooral de Krimpense schooljeugd leerde de geschiedenis van hun dorp en de betekenis van de straatnamen kennen, hoewel de Rotterdamse leerlingen de boeken even gretig lazen. De heer Grisnigt tekende ook de

door

Joke van Vugt

verhalen op van de oud-Krimpenaren, die vertelden over de zalmvisserij van hun ouders. Hendrik, de broer van de thans 86-jarige Wilhelmina Kalkman, die in Lekkerkerk aan de Opperduits woont, heeft mij wel de meeste stof tot schrijven gegeven, merkt de schrijver op: „Anders had ik nooit zo'n reëel boek over de zalmvisserij kunnen samenstellen”. Hij ging ook zelf met een logger mee op haringvangst om wat van de zeelieden op te steken. Het boek „Een dappere koster neemt Coevorden in” dat ook als feuilleton werd uitgegeven, schreef de heer Grisnigt aan de hand van het originele dagboek van meester Van Thynen, die op 4 september 1672 Coevorden ontvluchtte. Dit dagboek, dat speciaal voor de heer Grisnigt uit Coevorden naar de gemeentebibliotheek te Rotterdam werd verstuurd, mocht hij wel

dagenlang doorlezen, maar niet mee naar huis nemen; het werd veilig in de kluis opgeborgen. Z'n echtgenote, mevrouw C. Grisnigt-Verhoog, gaf enige aanwijzingen voor z'n meisjesboeken, waarin z'n eigen kinderen een rol speelden. „Moeders grote dochter” schreef de heer Grisnigt naar aanleiding van de gebeurtenissen door de gedupeerden zelf verteld tijdens de grote watersnood in 1953.

Niet rijk

Er verschenen 6e en 9e drukken. Financieel merkte de heer Grisnigt er echter niet veel van. „Toosje van Velden” werd een groot succes, evenals het boekje „Krimpen aan de Lek in vroeger eeuwen” waarin de heer Grisnigt van 944 tot de 19e eeuw belangrijke historische gegevens over Krimpen op de Lecq verzamelde. Toen in 1975 het Jeugd Re-creatie Comité het 911-jarig bestaan van Krimpen vierde, beschikte het over een schat van informatie en het boekje werd opnieuw uitgegeven ten bate van het feest. „Eigenlijk is het niet verwonderlijk dat ik m'n verhalen altijd op historische gebeurtenissen heb gebaseerd, want al op school was ik een en al oor bij de geschiedenislessen en later raakte ik er zelf niet over uitverteld”, merkt de heer Grisnigt op, die vaak werd uitgenodigd voor lezingen. Daar hij de acte godsdienstonderwijs bezit, nodigde de NCRV hem uit in de Jeugdland-uitzendingen, alwaar hij jarenlang op woensdagmiddagen vertelde, ook op de schoolradio. Zelfs hoorspelen schreef de heer Grisnigt. Bij de kerstconcerten van Soli Deo Gloria in Krimpen verrichtte hij de sluiting, ook pas nog bij het 75-jarig jubileum van het zangkoor. „Nu echter heb ik besloten het wat rustiger aan te doen, want ik heb toch wel een druk leven gehad. Op de school die ik altijd als nummer 1 heb gezien, had ik als hoofd tot m'n 65ste jaar naast een klas van 51-56 leerlingen, tevens de leerlingenadministratie. Bijna was ik geneigd m'n boekenschrijverij-hobby weer op te pakken doordat een Rotterdamse oud-leerlinge tegen m'n vrouw zei: Vraag eens aan uw man of hij weer een boek schrijft? Dat doet me dan wel heel goed” besluit de heer Grisnigt, die niet alleen boeiend schrijft maar ook zeer levendig weet te vertellen, waarnaar het prettig luisteren is.

**Leen
Boon**

Krimpenaar laat walvisvaart herleven

Krimpen aan de Lek - „Wie heeft een oud scheepsjournaal of andere informatie over de Nederlandse walvisvaart ter inzage?“, vraagt Leen Boon, Touwslagersstraat in Krimpen aan de Lek. De 58-jarige Krimpenaar, wil ontdekken welk aandeel z'n geboortedorp heeft gehad in de Groenlandse walvisvaart tijdens de 17e en 18e eeuw.

In de Krimpense Hervormde Kerk bevindt zich een doophek uit het begin van de 18e eeuw, waarvan de voorstellingen en teksten betrekking hebben op de Krimpense walvisvangst. Op één paneel is uitgesneden „De Groenlandse vissery“ boven een grote schelp, waarin samengevat enkele walvissen en een drietal walvisvaarders op de achtergrond. Twee roeibootjes, elk bemand met vier roeiers, een stuurman en een harpoenier, maken het beeld uit die jaren compleet. Op de andere panelen staan onder diverse wapenschilden de namen van de Krimpense redersfamilie Van Holst. Ook de spits van de kerktoeren is getooid met een walvis. De redersfamilie Van Holst heeft van vader op zoon het Krimpense walvisvaartbedrijf geleid van 1714-1788. Hun schepen de Jan, De Groenlandia en De Dam brachten na hun reizen (van april tot september) menig vaatje walvispek naar huis. De baarden uit de bek van het dier deden dienst als baleinen voor hoepelrokken. De Groenlandia komt op een lijst van walvisvaarders een lange reeks jaren voor. Het is daarom zeer aannemelijk dat bij vervanging van een oud schip de naam gehandhaafd bleef. Volgens officiële lijsten voer commandeur Hans Dirks-

• Leen Boon

zoon van 1760-1786 op een Groenlandia.

Grafstenen

Ook bezit Krimpen nog twee historische grafstenen, van de reder Gerrit Krijnsz. Van Holst en commandeur Michiel Occersz. Hoogerzyl. Deze laatste heeft van 1729-1759 29 reizen gemaakt naar de Noordelijke IJszee en in die periode 150 walvissen buitgemaakt. „Die Krimpense walvisperiode heeft al jaren mijn interesse“ zegt Leen Boon „doordat ik vroeger veel vrije tijd stak in kerk- en verenigingswerk kwam ik niet veel verder met m'n walvishobby. De doorslag gaf de feestweek ter gelegenheid van het 911-jarige bestaan van Krimpen aan de Lek. Dat onvergetelijke feest heeft bij mij de aandacht gevestigd op Krimpens

verleden“, vervolgt hij enthousiast. Het Jeugd Recreatie Comité geeft hij een grote pluim voor het opnieuw laten drukken van het boekje „Krimpen aan de Lek in vroeger eeuwen“. Na jaren van veel speurwerk werd deze documentatie in maart 1940 samengebundeld door de heer J. W. Grisnigt, die van 1936 tot 1949 hoofd was van de Krimpense christelijke lagere school. De heer Grisnigt ontdekte in een scheepvaartmuseum de lijsten met de walvisvaarders, onder andere de Groenlandia en commandeurs. Met Leens rust was het voor goed gedaan. Vooral omdat hij vond, dat er na de publicatie van het boekje van de heer Grisnigt 35 jaren verstreken zijn, waarin van Krimpens walvisvaarders geen publikatie van enige omvang is verschenen. Het eerste wat Leen Boon

• Een doophekpaneel.

deed, was het college van B en W verzoeken de zerken van de reder Gerrit Krijnsz. van Holst en de commandeur Michiel Occersz. te laten inmetelen in de wand van de aula-zaal op de begraafplaats. „Ik besefte dat een tastbaar stukje geschiedenis, nauw verwant aan het doophek, voor het nageslacht niet verloren mocht gaan. Deze zerken, die in 1939 uit de afgebroken hervormde kerk naar de begraafplaats waren overgebracht, stonden bloot aan de vernietigende werking van weer en wind“, aldus de heer Boon. De zerken zijn inmiddels ingemetseld.

Archieven

Dan valt Leen Boon terug op het jaar 1956. Toen stond mr. S. J. Hogerzeil uit Voorburg, een nakomeling van de Krim-

pense commandeur Michiel Occersz. Hogerzeil voor de deur, op zoek naar de grafstenen van zijn voorvader. Leen Boon bracht hem erheen en verschaft hem gegevens die voor het familie-archief Hogerzeil van belang waren. Nu, 20 jaar later, is het Leen, die contact heeft gezocht met de heer Hogerzeil en van hem weer interessante gegevens kreeg toegespeeld.

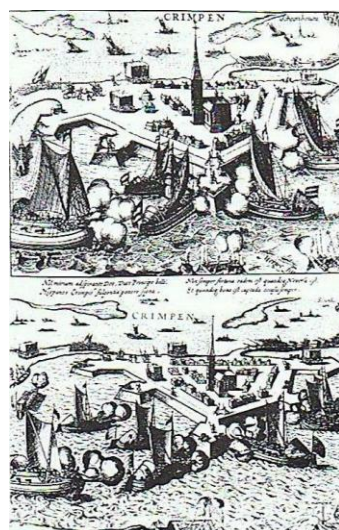
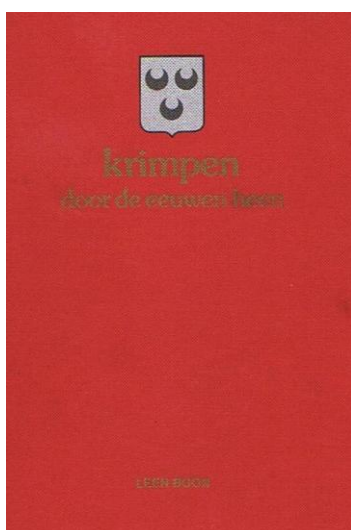
Veel informatie verschaft ook Thijs Mol, conservator van het Zuiderzeemuseum in Enkhuzen, dat het grootste archief op walvisvaart in Nederland bezit. Er was ook documentatie over Krimpen aan de Lek en de redersfamilie Van Holst. Dagen bracht Leen Boon door in de archieven. In de gemeentebibliotheek van Rotterdam ontdekte hij een proefschrift over

de Groenlandse walvisvaart, waarop de heer C. de Jong, doctor in de economie, senior lector aan de universiteit te Pretoria in Zuid-Afrika, in 1972 promoveerde aan de rooms-katholieke hogeschool in Tilburg. In september 1976 bracht de heer De Jong een bezoek aan Nederland en aan de heer Boon in Krimpen, die hem het bewuste doophek en de beide zerken toonde. De heer De Jong ging naar huis met een foto van het doophek om te laten afdrukken in zijn geschreven bijdrage „Walvisvaart“. Thans prijkt die foto in het pas verschenen deel drie van het standaardwerk „Maritieme geschiedenis der Nederlanden“.

Dia-serie

Een leuke ontdekking deed de heer Boon in het boek dat de heer P. Dekker uit Schipluiden schreef over „De laatste bloeiperiode van de Nederlandse arctische walvis- en robbenvangst van 1761 tot 1775“. De in dit boek genoemde commandeur Hans Ercken bleek dezelfde als die in Krimpen aan de Lek genoemde Hans Dirksz., die van 1753 tot 1778 het bevel had over de Jan en Groenlandia van de reder Van Holst.

Nu is het doel van Leen Boon een diaserie samen te stellen over de Groenlandse walvisvaart vanuit Krimpen. Er gaat echter veel tijd in zitten, temeer daar er door de basisscholen al belangstelling is getoond voor dit werk. Vandaar zijn roep om documentatie, want het afreizen naar archieven vergt al zijn vrije tijd. De diaserie zal Leen Boon afwerken in de vakantie. Leen Boon acht het niet onwaarschijnlijk dat de helft van de Krimpense mannen in de 18e eeuw naar Groenland voer, want in het Krimpense haventje lagen vaak twee walvisvaarders.

Boek Leen Boon "Krimpen door eeuwen heen"

Colofon:

Hoofdstuk 2 “Herinneringen aan mijn vader” is geschreven door Majo Engbersen-Grisnigt

Gebruikte bronnen:

- 75 jaar Christelijk Onderwijs Krimpen aan de Lek
- AchterDeRug
- Archief Historische Vereniging Crempene
- IJssel en Lekstreek
- Katholieke radio-gids; officieel orgaan van den Katholieken Radio-Omroep en den Nederlandschen Bond van RK Radiovereeningen
- NCC
- Schoonhovensche Courant

Samengesteld en verzameld door Piet Dekker (2025)